

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Даниела Кирилова Дженева –

АМГИИ „Проф. Асен Диамандиев“ Пловдив

на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен

„доктор“

Автор: Елица Петрова Луканова

Тема: „Създаване, развитие и сравнителен анализ на италианска, френска,

датска и руска балетни школи “

Научен ръководител: проф. д-р Антон Андонов

Представеният на вниманието ни дисертационен труд на тема: „Създаване, развитие и сравнителен анализ на италианска, френска, датска и руска балетни школи “ е в обем от 188 страници. Структуриран е в увод, пет глави, изводи и Библиография. Представен е и Автореферат, който в значителен обем от 84 страници ни запознава със съдържанието и структурата на дисертационния труд. Приложена е справка с приносите и списък с научните публикации по темата. Използваната литература наброява 13 заглавия, от които само едно е на български автор. Факт, който индиректно ни убеждава в необходимостта от подобен род научни изследвания. В случая автора абсолютно честно е посочила трудовете, които е изследвала и анализирала, без да се възползва от възможността да изброи повечето заглавия от богатата специализирана семейна библиотека.

Елица Луканова е известно име в средите на Българския национален балет. Родена е през 1969 г. в семейството на наши изтъкнати балетисти /педагози и

творци/. През 1979 г. започва балетното си образование в ДХУ – София, продължава в Ленинградското хореографско училище „А. Я. Ваганова“, което завършва през 1987 г. в класа на проф. Трофимова. В продължение на 28 години е балерина в Софийска опера и балет. Изявява се във всички спектакли от репертоара като с много от тях е гастролирала в десетки държави от четири континента. През 1985 година завършва „магистърска“ степен по балетна педагогика в НМА – София. От 2016 г. е преподавател в АМГИИ – Пловдив по дисциплините „Основи на класическия танц“ и „Методика на преподаване на класическия танц“. От 2017 г. е балетен педагог на Националния отбор по художествена гимнастика – ансамбъл жени. Очевидно е, че при тази кандидатура е налице съчетание от добра теоретична подготовка и дългогодишна практика. Това предопределя стремежа на докторанта да проследи хронологично зараждането и развитието на класическия танц, чрез съпоставянето на четирите основополагащи балетни школи. За целта са проучени и анализирани внушителен обем научни издания, непревеждани на български език до този момент. Значителен принос представляват сведенията за първоначалните публикации по темата, включващи – заглавие, автор, къде и кога са издавани. Интересното в този труд е съчетанието на научен подход при анализа, академичен стил на изложението и същевременно увлекателно поднесено съдържание на базата на оригиналните текстове вкл. факсимилета и илюстрации.

В увода се обосновава избора на посочената тема с необходимостта от разкриване на „истината“ за еволюцията на класическия танц. Тя се аргументира с тезите на авторите, които докторанта изследва, с историята на развитието на школите, които проучва и може би най-вече с анализа и погледа на съвременния млад човек натрупал достатъчно опит, за да се изправи пред тази проблематика. Формулира се основната цел на дисертационния труд, като цялостно теоретично

изследване за възникването на класическия танц, неговото формиране и развитие през вековете до утвърждаването на най-перфектната му форма на драматичен балетен спектакъл. За постигането на тази цел се поставят редица задачи по проучването и анализирането на трудно достъпни текстове на италиански, френски, английски и руски език. В увода е включен и обзор на научните изследвания по темата, илюстриран със снимков материал, онагледяващ времето и мястото на действието на анализирания процес. Визираният период в обзора е от началото на XIV до XVII век, като са разгледани основополагащите бални танци в отделните държави. Още тук автора извежда извода, че: *„Много трудно и почти невъзможно е да разглеждаме по отделно развитието на различните европейски танцови школи... по-скоро говорим за школа на класическия танц с различен оттенък и нюанси в различните страни.“* /стр. 10/ Именно подобно съждение подчертава актуалността на труда с това, че по един нов различен начин се разглежда историята на танца – нефрагментално /по периоди и страни/, а като един общо европейски процес на взаимодействие, като в същото време се подчертават националните танцовални характеристики, които създават хореографски норми и водят до възникването на танцовална граматика.

В глава първа „Исторически сведения за възникването на италианската професионална балетна школа“ се излагат подробни данни от появата на професионалните танцьори през XII век до утвърждаването на изтъкнатите италиански балетни педагози и изпълнители като Карло Блазис, Гайтано, Вестрис, Филипо и Мария Тальони и др. в края на XVII и началото на XVIII век. Тъй като културата е тясно свързана с историята, авторката много умело и интригуващо преплита фактологията от цитираните източници с историческите и социални предпоставки за развитието на изследваните процеси. Проследява развитието на народния танц, който от църковните ритуали и тържествата по

площадите, под влиянието на „ARS NOVA“ навлиза в дворците на аристократите. Така по време на Ренесанса първите придворни танц-майстори стават хореографи и теоретици, създавайки трактати за танца. Цитира Жан Батист Дюфор, който в „Ръководство за благородни танци“ 1728 г. отбелязва: *„Танцът в Италия, за първи път намира теоретическа разработка и приема условни научни форми, изработва своя терминология“* /стр. 28/. Заедно с подробното анализиране на трактатите за танца се проследява и развитието му като изкуство с характерните черти за всеки цитиран период до зараждането на Оперния и Балетен театър. Изследването проследява и развитието на музикалните форми като се акцентира върху взаимопроникването им с танца, което води до еволюция на балета. Пространно се анализира влиянието на Comedia dell' arte върху европейския професионален балет като нов вид синтетично изкуство. През XVII век създадените от италианските хореографи спектакли се пренасят във Франция, където се доразвиват с още по-голяма виртуозност и изразителност, за да се върнат обогатени в Италия. Докторантът извежда извод, че тази симбиоза на класическия танц е световно явление, което непрекъснато се развива към нови сценични форми.

Във втора глава „Френската школа на класическия танц. Пренасяне на Италианската школа във Франция“ се разглеждат процесите по взаимовръзката на различните школи, довели до триумфа на епохата на Романтизма в балета. Фактически в тази глава са обособени три важни подраздела, допринасящи за разкриване на основната тема на труда. Развитието на френския балет с основополагащите премиерни заглавия за периода, както и книгите написани за техниката на танца през XVI и XVII век. Създаването на Кралската академия на танца в Париж през 1661 г. като се разглежда приноса на най-изявените танцьори и педагози. И на трето място е направен сравнителен анализ на Френската и

Италианската балетни школи. Подчертава се огромното значение на „Школата на Тальони“, повлияла ползотворно на балета в Европа.

Глава трета е озаглавена „Зараждане на балета в Дания, взаимодействие между Датската и Френската школа на класическия танц“. И тук прехода между частите е плавен. Подчертава се приемствеността между школите и възхода на изкуствата в Дания /музика, опера и танц/. Значително място е отделено на делото на Август Бурнонвил, възпитал няколко поколения датски балетни артисти със световна слава, създател на собствена система за балетно образование, прераснала в „Школата Бурнонвил“. Високо се оценяват реализираните от него повече от петдесет стойностни балетни спектакъла, придаващи особено значение на Датската школа за балета в Европа, постижение, съизмеримо само с балетното изкуство на Русия.

В глава четвърта „Зараждане на балетното изкуство в Русия. Формиране на руската балетна школа“ се изследват причините, довели до триумфа на Руския балет в световен аспект. Докторантът анализира приноса на редица известни балетмайстори, които запазвайки специфичните национални достижения издигат на още по-високо ниво руската балетна школа – Мариус Петипа, Енрико Чекети, Христиан Йохансон, Павел Гердт, Николай Легат и други. Тя развива тезата за приемствеността в обучението по балет в цяла Европа, като отбелязва, че: *„В началото на ХХ век започва обратен процес – достигнал своя апогей, руският балет връща на Европа Френската и Италианска школа в един систематизиран академичен вид“*. /стр. 177/

В последната пета глава се съпоставят четирите балетни школи – основоположници на съвременния класически танц. Докторантът прави сравнителен анализ на техните преимущества и на взаимопроникващите процеси довели до утвърждаването на класическия балет в световен план. Прави извод,

че благодарение на свободната приемственост и значимите теоретични устои – *„Класическият танц е историческо явление в постоянно развитие“*. /стр. 185/. Като заключение отбелязва, че Руската балетна школа съхранява и развива най-доброто от предхождащите я във времето прочути балетни школи.

В заключение ще подчертая, че постигнатите научни приноси в дисертационния труд *„Създаване, развитие и сравнителен анализ на италианска, френска, датска и руска балетни школи“* ведно с приложените научни доклади по темата, както и прекрасните художествено-творчески и педагогически постижения на Елица Луканова ми дават основание да предложа на уважаемото Научно жури да и присъди образователната и научна степен „доктор“ в ПН 8.3 *„Музикално и танцово изкуство“*, докторска програма *„Хореография“*, специалност *„Балетно изкуство“*.

30.08.2019 г.

Рецензент:

/проф. д-р Даниела Дженева/